

קָטֵל בּוֹכֶרֶין וַיַּעֲבִיד נַוקְמִין, הַכִּי קָם פְּרֻעָה בְּאֶרְעָא
דְּמִצְרָיִם, וַיָּקָטֵל וַיַּעֲבִיד נַוקְמִין בְּסִרְכּוֹי, וַיַּאֲפְרִכּוֹי,
וַיַּאֲמְרֶכְלּוֹי, וַיָּכָל אִינְזִין רַבְּרַבִּין (דף מ"ה ע"ב) הַדָּא הַוָּא
דְּבָתִיב, (שמות יב) וַיָּקָם פְּרֻעָה לִילָה (לִילָה מִטְשָׁה), דָקָם
לַקְטָלָא וַיַּשִּׁיצָה.

אוֹרְחָיו דְּבָלְבָא, בְּדַמְּחִין לִיה בְּאָבָנָא, אִיהוּ אַתִּי
וַיַּנְשִׂיך לְחַבְּרִיה, בְּדַפְּרֻעָה, לְבָתָר אִיהוּ
הַוָּה אָזִיל בְּשִׁזְקִי, וְהַוָּה מַכְרִיז וַיֹּאמֶר, קָומוּ צָאוּ
מִתְוֹךְ עַמִּי, אַתָּז קָטְלַתְוֹן לְכָל בְּנֵי מִתְאָ, אַתָּז
קָטְלַתְוֹן סְרִכִּי וַיַּאֲפְרִכִּי וְכָל בְּנֵי בֵיתִי, הַדָּא הַוָּא
דְּבָתִיב וַיַּקְרָא לְמִשָּׁה וַיַּאֲהַרְן לִילָה. בֵּין דְּבִידְכָּזָן
הַוָּה כֹּלָא, וַיַּרְכְּתָם גַּם אַתִּי, דְּלָא תִּקְטְּלוּן לִי.
לְבָתָר אִיהוּ בְּגִרְמִיה אָזִיפָן לֹזָן, וַיַּאֲפִיק לֹזָן מַאֲרָעָא,
הַדָּא הַוָּא דְּבָתִיב וַיְהִי בְּשִׁלְחָה פְּרֻעָה אֶת הָעָם וְגוֹ).

לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ

בָּמוּ וְשַׁהְקָדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּחִזּוֹתוֹ שְׁהַלְילָה הַרְגָּנָה
בְּכּוֹרוֹת וְעַשָּׂה נְקָמוֹת, בְּדַקְמָה שְׁהַלְילָה הַרְגָּנָה
בְּאָרֵץ מִצְרָיִם וְהַרְגָּנָה וְעַשָּׂה נְקָמוֹת בְּשָׁרַיּוֹ
מוֹשָׁלְיוֹ וַיַּאֲמְרֶכְלּוֹי וַיָּכָל אֹתָם גְּדוֹלִים.
וְהַוָּה שְׁבָתוֹב (שמות יב) וַיָּקָם פְּרֻעָה לִילָה
אתִי שְׁבִידְכָם הִיה הַפְּלָל – וַיַּרְכְּתָם גַּם
בְּעַצְמוֹ לֹוָה אֹותָם וְהַזִּיא אֹותָם
מִקְהָאָרֵץ. וְהַוָּה שְׁבָתוֹב וַיְהִי בְּשִׁלְחָה פְּרֻעָה
אֶת הָעָם וְגוֹ.

לִילָה מִטְשָׁה, שָׁקָם לְהַרְגָּנָה וְלַהֲשִׁמְידָה.

דֶּרֶךְ הַכְּלָבָב, בְּשִׁמְכִים אָתוֹ בְּאָבָן, הוּא
בָּא וְנוֹשֵׁך אֶת חַבְרוֹ. בְּדַפְּרֻעָה, אַחֲר
הַוָּה הִיה הַזָּלָק בְּשִׁזְקִים, וְהַיָּה מַכְרִיז

וַיִּסְבֶּן אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יִם סֻוֹף. (שמות י"ג) **לְתִקְנָא אֲרֹחָא לְאַתְּרִיה.** ר' יהודָה אמר, מַאי שְׁנָא כֵּד הַוּ וַיִּשְׂרָאֵל בְּמִצְרָיִם, דְּכַתִּיב, (שמות ח) שְׁלָחָ אֶת עַמִּי, (שמות ט) כי אם מַאן אַתָּה לְשִׁלְחוֹ אֶת עַמִּי, (שמות ז) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְהַחֹזָה זְמָנָא לֹא הַוּ גּוֹיִרִין, וְלֹא אַתְּקַשְׁרוּ בֵּיהַ בְּדַקָּא יִאָוֹת. וְהַבָּא דַהֲוּ גּוֹיִרִין, וְעַבְדוּ פְּסָחָא, וְאַתְּקַשְׁרוּ בֵּיהַ, קָרֵי לוֹן אֶת הָעָם.

אֲלֹא בְּגִינָה הַהֲוָא עַרְבָּ רַב, דְּאַתְּדַבְּקוּ בְּהָוּ, וְאַתְּעַרְבָו בְּהַדִּיחָה, קָרֵי לוֹן אֶת הָעָם סְתָם. בְּמַה דָּאָת אָמָר, (שמות ל"ב) וַיֹּגֹף יְהָיָה אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשָׂו אֶת הַעֲגָלָה. וַיִּקְהַל הָעָם עַל אָהָרֹן. וַיָּרָא הָעָם כִּי בִּשְׁשָׁ מְשָׁה. וּבָנָיו בְּלָהָו.

רַבִּי יִצְחָק וָר' יהודָה הַוּ אֲזָלִי מַאוֹשָׁא לְלוֹיד, וְהַוָּה עַמְהָוָן יוֹסֵי טִיעָא, בְּקַטִּירָא דְגַמְלָא עַטּוֹפִירָא

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וַיִּסְבֶּן אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יִם סֻוֹף, לְתִקְנָא דֶּרֶךְ לְמִקְומָה. רַבִּי יְהוֹנָדָה אמר, מה שׁוֹנֵה בְּשָׁחוֹן יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרָיִם, שְׁבָתוֹב (שם ח) שְׁלָחָ אֶת עַמִּי, (שם ט) כי אם מַאן אַתָּה לְשִׁלְחוֹ אֶת עַמִּי, שם ז בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְאַוְתָו זְמָנָא לֹא הָיָי מְהֻולִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בָוּ בְּרָאֵי, וּבָאֵן, שְׁחוֹן מְהֻולִים וְעָשָׂו פֶּסֶחָה וְנִקְשְׁרוּ בָוּ,

בכתר פיהו. עד דהו אזי, אשכח והוא יוסף טיבען
אנטו חדא דשאר עמיין, דקטירא בירוקי חקלא,
אשרת מיט מניהו ואתקיף בה, ואתה עלה. תעוזה
ר' יצחק ור' יהודה, אמרו GITOB מארכא דא, דהא
קדשא בריך הוא בעא לאחזהה לנו, דלא נתחבר
בחדיה. תבי מארכא, בדקיו בתريا, ואשכח
דבריה דבת אל גבר הוה, ואבוקה פסל זרעא הוה.
אמרו, בריך רחמנא דשוויב לנו.

פתח ר' יצחק ואמר (תהלים ל) אל תחר במרעים.
מן איבון מרים, דלא כתיב חטאים, או
רשעים. אלא מרים, דאבאишין לגרמיהו, ולהני
דמתהברן בחדיהו. ר' יהודה אמר, מרים
ארחיק גראם מרים דלא תחוון רעים וחברים
בחדא, דלא יבאישו לך עובדי, ותפס בחתאו.

 לשון הקודש

מאושא ללוד, והיה עמהם יוסף הסוחר
עם גמלים קשורים ומשאות על
בתפיהם. עד שהיו הולכים, מצא יוסף
הסוחר אשר אחת משאר העמים
שלקתה ירכות בשדה. נשפט מהם
וחזוק בה ובא עליה. מהו רבי יצחק
ורבי יהודה. אמרו, נשוב מהדרך הו,
שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות
לנו שלא נתחבר עמו. שבו מהדרה,
בדקו אחריו, וממצאו שהיה בן של בת

תא חִזֵּי, אֵי לֹא הָוֹ אַיִן עָרֵב רַב דָּאֲתָחָבָרִי בְּהַזֵּן
בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אֲתַעֲבֵיד הַהְזָא עֻזְבָּא, וְלֹא
מִיתָּו מִיְשָׂרָאֵל, כֵּל אַיִן דָּמִיתָו, וְלֹא גְּרִים לֹזָן
לְיִשְׂרָאֵל כֵּל מָה דָּגְרִים. וְתָא חִזֵּי, הַהְזָא עֻזְבָּא,
וְהַהְזָא חֹבֶה פְּמַשׁ, גְּרִים גָּלוּתָהָזָן דִּיְשָׂרָאֵל.

דָּתָנִין, בַּעֲאָ קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּישְׁתַּבְּחוֹן
יִשְׂרָאֵל בְּהַהְזָא שְׁעָתָא כְּמַלְאָכִי
עַלְאי, וְלֹמַעַבֵּד לֹזָן חִירֵין מִפְּלָא, חִירֵין מִמְוֹתָא,
וְלֹמַהֲיוִי חִירֵין מִן שְׁעַבּוֹדָא דִּשְׁאָר עַמִּין, כִּמֵּה
דָּאָת אָמֵר, (שמות ל'ב) חִרּוֹת עַל הַלּוּחוֹת, אֶל תְּקִרְבָּה
חִרּוֹת, אֶלָּא חִירּוֹת.

כִּיּוֹן דָּאֲתַעֲבֵיד הַהְזָא עֻזְבָּא, גְּרִימָיו בְּלָא. גְּרִימָיו
מוֹתָא, גְּרִימָיו שְׁעַבּוֹד מִלְּבָזָן, גְּרִימָיו דָּאֲתַבָּרִי
אַיִן לֹזְחֵי קָדְמָאי, גְּרִימָיו דָּמִיתָו מִיְשָׂרָאֵל, כִּמֵּה

לשון הקודש

בָּא רָאָה, אַלְוֵלִי הִי אָוֹתָם עָרֵב רַב
מְלָאכִים עַלְיוֹנִים וְלֹעֲשֹׂות אָוֹתָם חִירֵין
שְׁחַתְּחָבְרוּ עִם יִשְׂרָאֵל, לֹא נָעֲשָׂה הַיהִ
אוֹתוֹ מַעֲשָׂה, וְלֹא מָתוּ מִיְשָׂרָאֵל כֵּל
אָוֹתָם שְׁמַתָּנוּ, וְלֹא גָּרָם לִיְשָׂרָאֵל מִה
שְׁגָרָם. וּבָא רָאָה, אָוֹתוֹ מַעֲשָׂה וְאָוֹתוֹ
חַטָּא מִפְּשָׁגָרָם לְגַלְוָה יִשְׂרָאֵל.

כִּיּוֹן שְׁנָעָשָׂה אָוֹתוֹ מַעֲשָׂה – גָּרָם הַכְּלָל.
גָּרָמוּ מַעֲשָׂת, גָּרָמוּ שְׁעַבּוֹד מִלְּבָזָת, גָּרָמוּ
שְׁנָשְׁבָּרוּ אָוֹתָם לְוחֹתָה רָאשָׁונִים, גָּרָמוּ

אֱלֹפִין מִנְיָהוּ. וְכֹל דָא, בְּגִינִין אֲתַחֲרִוַתָא דְאַיִנוֹן עֲרָב רַב, דְאֲתַחֲרָו בְּהַז.

אוֹף חֶכְא, בְּגִינִיהָן, לֹא אֲתִקְרָוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַמִּי, אֶלְאָ הָעָם סְתִמָּם. וְאֵי תִימָא וְחַמּוֹשִׁים עַלְיוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּדַהוּ סְלִקְיָן מִמְצָרִים, וְלֹא אֲתַחֲרָו בְּהַדְיָה אַיִנוֹן עֲרָב רַב, קָרֵי לוֹן בְנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְאֲתַחֲרָו בְּהַדְיָה, דְבַתִּיב וְגַם עֲרָב רַב עַלְהָ אַתָּם, קָרֵי לוֹן הָעָם.

רַבִּי יוֹסֵי אַקְשֵׁי וְאָמַר, בְּתִיב בַּי אָשֵׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרִים הַיּוֹם לֹא תֹסִיףוּ לְרְאוֹתֶם עוֹד עַד עַוְלָם. אֵי חֶכְא, בֶּל יוֹמָא הַוּ חֶמְאן לְהַהוָא עֲרָב רַב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲרָב רַב בְּתִיב, וְלֹא מִצְרִים, דְהָא כִּמָה שָׁאָר עַמִּין הַוּ דִיִירִי בְמִצְרִים. וְלֹא עוֹד אֶלְאָ דְכַלְהָו אֲתַגְזָרוֹ, וְכִיּוֹן דְאֲתַגְזָרוֹ, לֹא אֲקָרְוּן מִצְרָאֵי.

לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ

עַמִּם אֲוֹתָם עֲרָב רַב, קָרָא לָהֶם בְנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שְׁהַתְּחִבְרוּ עַמִּם, שְׁבָתוּ וְגַם עֲרָב רַב עַלְהָ עַמִּים, קָרָא לָהֶם הָעָם. שְׁמַתוּ מִיְשָׂרָאֵל בִּמְהָא אֱלֹפִים מִהָם. וְכֹל זֶה מִשּׁוּם הַהְתַּחֲבוֹת שֶׁל אֲוֹתָם עֲרָב רַב שְׁהַתְּחִבְרוּ בָהֶם. אָפָּכָאנוּ בְגַלְלָם לֹא נִקְרָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַמִּי, אֶלְאָ הָעָם סְתִמָּם. וְאֵם תָּאמֶר, וְחַמּוֹשִׁים עַלְיוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל? כַּשְׁהָיו עוֹלִים מִמְצָרִים וְלֹא הַתְּחִבְרוּ

וַיָּעֶל פּוֹמָא דְמִשְׁהָ קָבֵילוּ לֹן. וְהִינֵּנוּ מֵה (דף מ"ו ע"א)
דְאָמַר הַכְּתוּב, (שםות לפ) **לְךָ רֵד בַּי שְׁחַת עַמְּךָ**
סְרוּ מֵהֶר מִן הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתֶם. צִוִּיתֶם בְּתִיבָּה.
וְחַמְשִׁים עַלְיוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִארֶץ מִצְרָיִם, חַד
מִחְמָשָׁה הוּא. וּר' יוֹסֵי אָוּמֵר חַמְשָׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְחַד
מִגְּנִיהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָוּמֵר, וְחַמְשִׁים: אַחֲרֵד מִחְמָשִׁים.

אָמַר רַבִּי שְׁמֻעוֹן, בְּגִין דַהֲהֵיא יוּבְלָא סְלִיק לֹן
מִמִּצְרָיִם, בְּגִין כֵּד וְחַמְשִׁים עַלְיוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִארֶץ מִצְרָיִם. וְאֵי לֹא, לֹא סְלִיקוּ, וַיָּעֶל דָא
אֶתְעֶבֶבּוּ חַמְשִׁין יוּמֵין לְקַבְלָא אָוּרִיְתָא. וַיָּמָהֵיא
אַתָּר נְפָקַת אָוּרִיְתָא, וְאַתִּיהִיבָת, וַיָּעֶל דָא וְחַמְשִׁים
חַסְרָה. דָבָגִין דָא עַלְיוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִארֶץ מִצְרָיִם.

לשון הקודש

יהודָה, עַרְבָּה רַב בְּתוּב, וְלֹא מִצְרָיִם, רַבִּי יְהוּדָה אָוּמֵר, וְחַמְשִׁים - אַחֲרֵד
שְׁהָרֵי בְּמַה שָׁאֵר עַמִּים הִי דָרִים בְּמִצְרָיִם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁבָלָם גַּמּוֹלָה,
וּבְגִין שְׁגַם לוֹגָן, יוֹתֵר לֹא נִקְרָאוּ מִצְרָיִם.
וַיָּעֶל פִּי מִשְׁהָ קַבְלָוּ אֹתָם, וְהִנֵּנוּ מַה
שָׁאָמַר הַכְּתוּב לְךָ רֵד בַּי שְׁחַת עַמְּךָ סְרוּ מֵהֶר מִן הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתֶם.
צִוִּיתֶם בְּתִיבָּה. וְחַמְשִׁים עַלְיוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִארֶץ
מִצְרָיִם - אַחֲרֵד מִחְמָשָׁה הִי. וּרַבִּי יוֹסֵי
אָוּמֵר, חַמְשָׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַחֲרֵד מִהָּם.

וַיִּקְחֶה מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף וְגַוּ. (שמות יג) **אמאי**
סָלֵיק גְּרָמּוֹי. אֲלֹא, בְּגִין דְּהֹהֶה רִישָׁא
 לְנַחְתָּא לְגַלוֹתָא. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא דְאִיהוּ סִימְנָא
 דְגַאַלָּה הָהָה לֵיהֶן וְאוֹמֵן לְהֹו לְיִשְׂרָאֵל עַל דָא.
 הָדָא הוּא דְבָתִיב בַּי הַשְׁבָע הַשְׁבָע אֶת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְהָא אַתָּמָר.

זֶכְאָה חַולְקָא דְמֹשֶׁה, דְיִשְׂרָאֵל הָוּ עַסְקֵי לְמַשְׁאָל
 מִמּוֹנָא מִמְצָרָא. זֶמְשָׁה הָהָה עַסְקֵק
 בְּאוֹמָא דִיּוֹסֵף. וְאֵית דְאָמְרִי אַרְוֹנָא בְּגִילּוֹם הָהָה,
 וּבְשֶׁמֶא קְדִישָׁא סָלֵיק לֵיהֶן, וְעוֹד אָמֵר מֹשֶׁה, יוֹסֵף,
 הַגְּיעַ זִמְנָן פִּירְקָנָא דְיִשְׂרָאֵל, וְאָמֵר עַלְהָ שָׂוָר.
 וּסְלֵיק. וְאֵית דְאָמְרִי, בֵּין מַלְכֵי מִצְרָאֵי הָהָה, וּמִתְמַנוֹ
 סָלֵיק (ס"א ליה). וְאֵית דְאָמְרִי, בְּגִין דָלָא יַעֲבֹדֵין לֵיהֶן
 עֲבוֹדָה זָרָה, שָׁווּ בְּגִילּוֹם וּסְרָחָ בַּת אֲשֶׁר חִזְיאָת
 לֵיהֶן לְמֹשֶׁה.

 לשון הקודש

וַיִּקְחֶה מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אָוֹמָרים
 הַעַלְהָ עַצְמוֹתָיו? אֲלֹא מַשּׂוֹם שְׁחִיה רָאשָׁ
 שְׁחָדָרְזָן הָהָה בְּגִילּוֹם, וְהַעֲלָה אֹתוֹ בְּשָׁם
 הַקְדוֹשׁ. וְעוֹד אָמֵר מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הַגְּיעַ זִמְנָן
 סִימְנָן הַגְּאַלָּה הָהָה לוֹ, וְהַשְׁבָע אֶת
 יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. וְהוּ שְׁבָתוֹב בַּי הַשְׁבָע
 הַשְׁבָע אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַרִּי נְתַבָּאָר.
אֲשֶׁרְיִי חַלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁיִשְׂרָאֵל הָיָ
 עֹסְקִים לְבָקֵשׁ מִמּוֹן הַמִּצְרִים, וּמֹשֶׁה